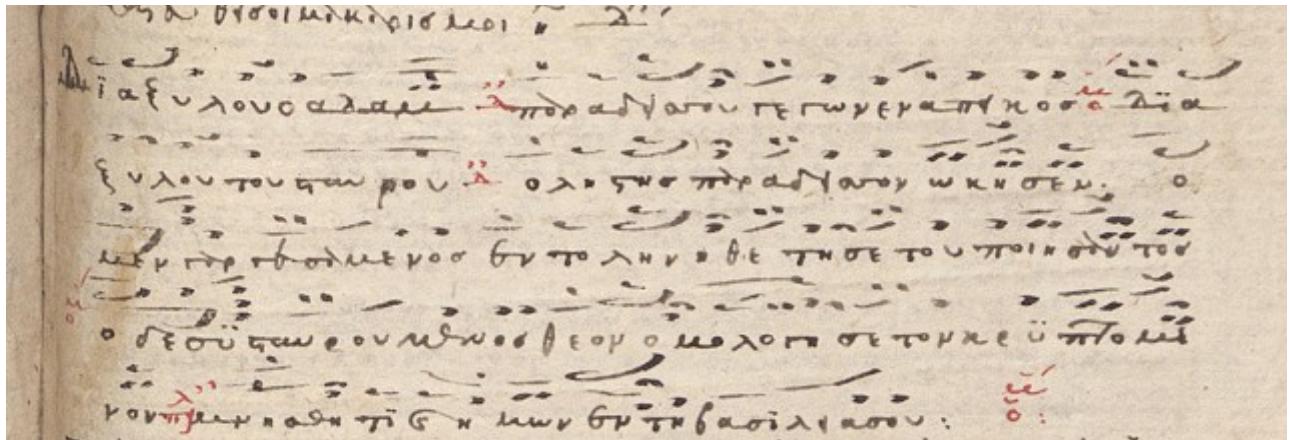

Απορίες: περί σύντομης εξηγήσεως 1η

Γιατί σε όλα τα αρχαία στιχηράρια (αλλά και στα νεώτερα) τα Θεοτοκία και τα καθίσματα των αντιφώνων της ακολουθίας των Παθών δεν είναι τονισμένα, ενώ όλα τα πέριξ στιχηραρικά ιδιόμελα είναι; Μοναδική εξαίρεση που βρήκα σε παλαιό στιχηράριο (του 14ου αι.) είναι ο πρώτος μακαρισμός ("Διά ξύλου ο Αδάμ") που βρήκα τονισμένο σε μέλος ειρμολογικό της εποχής (Κουκουζέλειο) και το παραθέτω εδώ:

Στο ίδιο Στιχηράριο υπάρχουν και τονισμένοι οι Ειρμοί και ορισμένα τροπάρια του κανόνος "Προς σε ορθρίζω", σε μέλος ωσαύτως ειρμολογικό της εποχής.

Είναι χαρακτηριστικό επίσης ότι σε Παπαδικές του 14ου-15ου αι. τα μέλη που έχουν ειρμολογικό μέλος (απολυτίκια, καθίσματα, μεγαλυνάρια της θ' ωδής, τριαδικά τροπάρια κ.λπ.) πολλές φορές δεν γράφονται ολόκληρα, αλλά παρατίθεται η αρχή τους μόνο. Κάτι τέτοιο όμως δεν το έχω δεν να συμβαίνει σε στιχηραρικό μέλος, έστω και πολύ γνωστό (π.χ. προσόμοιο).

Μήπως όλα αυτά τα στοιχεία ενισχύουν τον διαχωρισμό του μέλους του Στιχηραρίου από το μέλος του Ειρμολογίου στο Βυζάντιο;

Απορίες: περί σύντομης εξηγήσεως 2η

Γιατί το αναστάσιμο στιχηρό "Τριήμερος ανέστης Χριστέ" ενώ ήταν αρχικά μελισμένο σε νενανώ (μέχρι περίπου τον 15ο αι.) με δομή αυστηρά στιχηραρική στη συνέχεια έλαβε κανονική ειρμολογική δομή μέσου β' ήχου; Μια λογική και γρήγορη απάντηση θα μπορούσε να είναι ότι ο ύμνος αυτός είναι πρόλογος προσομοίων. Ναι, αλλά όντας η εξήγηση στιχηρών και ειρμών είναι ίδια γιατί να πρέπει από τις αρχές του 16ου αι. να αλλάξει δομή; Σημειώνω ότι η πρώτη εκδοχή του μέλους που συναντώ σε μέσο β' είναι αυτή του Ακακίου Χελκεόπουλου (αρχές 16ου αι.). Δεν αποκλείω να υπάρχουν όμως και λίγο προγενέστερες καταγραφές του με αυτόν τον τρόπο εντός του 15ου αι. και μάλλον προς τα τέλη.

Απορίες: περί προσομοίων 1η

Γιατί η συντριπτική πλειοψηφία των αρχαίων Στιχηραρίων της μέσης γραφής (από τον 12ο έως και 15ο αι.) περιέχει τα προσόμοια "Οσιε πάτερ", "Ποίοις ευφημιών" ακόμα και το "Οίκος του Εφραθά", ενώ απουσιάζουν συστηματικά τα "Ω του παραδόξου", "Των ουρανίων" και "Αι

αγγελικαί", τα οποία αρχίζουν να συμπεριλαμβάνονται πολύ αργότερα στο σώμα των Στιχηραρίων (κυρίως μετά τον 15ο αι.);